

Autodafé au Moyen-Âge

La souffrance de Rabbi Hanina

Vivre par delà la barbarie

Le traité Avoda Zara mentionne le martyr de grands maîtres de l'époque de la Mishna, dont Rabbi Hanina ben Tériadion.

Celui-ci meurt en présence de sa fille et de ses disciples et il transmet un message pour que le peuple juif continue de vivre malgré la destruction de Jérusalem.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

תנו רבנן: כשחלה רבי יוסי בן קיסמא, הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו. אמר לו: חנינא אחי, (אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה? שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו, ועדיין היא קיימת, ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר מונח לך בחיקך! אמר לו: מן השמים ירחמו. אמר לו: אני אומר לך דברים של טעם, ואתה אומר לי מן השמים ירחמו, תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש! אמר לו: רבי, מה אני לחיי העולם הבא? אמר לו: כלום מעשה בא לידך? אמר לו: מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים, אמר לו: אם כן, מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי. אמרו: לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא, והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול, ובחזרתו מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו. הביאוהו וכרכוהו בס"ת, והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור, והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו, כדי שלא תצא נשמתו מהרה. אמרה לו בתו: אבא, אראך בכך? אמר לה: אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי, עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי, מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני. אמרו לו תלמידיו: רבי, מה אתה רואה? אמר להן: גליון נשרפין ואותיות פורחות. אף אתה פתח פיך ותכנס [בך] האש! אמר להן: מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו. אמר לו קלצטונירי: רבי, אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך, אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו: הן. השבע לי! נשבע לו. מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו, יצאה נשמתו במהרה. אף הוא קפץ ונפל לתוך האור. יצאה בת קול ואמרה: רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים.

Talmud de Babylone traité Avoda Zara page 18 a

Nos maîtres ont enseigné : Quand R. Yossé fils Kisma tomba malade, R. Hanina fils de Tériadion lui rendit visite. Le premier lui dit : "Hanina mon frère, sais-tu que cette nation romaine a été nommée par le Ciel ? Car elle a détruit Sa maison, elle a brûlé son sanctuaire, elle a tué Ses pieux et assassiné ses dévots, et elle va continuer à se maintenir. Et j'ai entendu que tu enseignes la Torah [en rassemblant des groupes] et presses le rouleau de Torah contre ton cœur. Il lui répondit : "Le ciel aura pitié !". Il lui répondit : "Je t'exprime des paroles sensées et tu me réponds : Le ciel aura pitié ? Je me demande s'ils ne te brûleront

pas toi et le rouleau de la Torah ?" Hanina demanda : "Rabbi aurai-je part au monde à venir ? – As-tu accomplis une bonne action [qui t'a coûté] ? – J'ai par erreur mélangé mon argent de Pourim avec l'argent de le Tsédaka, dans le doute j'ai tout donné aux pauvres. – Si c'est ainsi que ma part soit dans ta part et mon sort lié au tien. » Nos sages ont dit qu'après quelques jours Rabbi Yossé mourut. Tous les grands de Rome vinrent pour l'enterrer et dire une grande oraison funèbre. Au retour, ils virent R. Hanina ben Térapion assis et enseignant la Torah devant une foule nombreuse, un rouleau de Torah contre la poitrine. Ils l'amènèrent [dans la place aux supplices] et lui attachèrent le rouleau puis ils l'enveloppèrent avec des chaînes puis ils allumèrent le feu. Ils sortirent des touffes de laine trempées dans l'eau qu'ils posèrent contre son cœur afin qu'il ne meure pas de suite. Sa fille lui dit : « Papa comment puis-je te voir ainsi [et continuer de vivre] ? Il lui dit : "Si j'étais brûlé seul, la chose serait terrible pour moi, mais maintenant que je suis brûlé avec le rouleau de la Torah, Celui qui demandera des comptes pour le rouleau demandera aussi des comptes pour moi. Ses disciples lui dirent : "Rabbi, que vois-tu ? – Le parchemin brûle, mais les lettres volent dans les airs. – Ouvre donc la bouche afin que le feu entre en toi [pour mourir plus vite]." Il répondit : "Il faut que Celui qui m'a donné la vie la reprenne" et il refusa de porter atteinte à lui-même. Le bourreau lui dit : "Rabbi, si j'augmente les flammes et que je retire les touffes, m'amèneras-tu dans l'autre monde ?" – Oui ! – Jure-le-moi. » Il jura. Aussitôt il augmenta le feu et retira les touffes humides, il rendit l'âme rapidement. De plus il se jeta lui aussi dans les flammes. Une voix céleste proclama : « Rabbi Hanina fils de Térapion et le bourreau auront part au monde à venir. Rabbi pleura : "certains méritent le monde à venir en un instant, d'autres au bout de plusieurs années." »